

Költségvetési elrugaszkodás

Akar László
csoport-vezérigazgató
GKI Gazdaságkutató Zrt.

GKI konferencia 2011. december 1.

I. Gyökeres váltás a költségvetési politikában 2012-től

1. Az államháztartásban 2011-ben egyenlegében nagy expanzió (pénzkinyomás) volt, ezt jövőre nagy restriktió (szívás) követi.
2. A rendszerváltást követő negyedik nagy költségvetési restriktió az induláskori szándékok alapján méretében hasonló az előző háromhoz, a GDP 4 %-a körüli. (Vagyis 1 hónap kiadást kell törölni...)
3. Az első (Bokros) után egy évtizeddel később jött a második (Gyurcsány), azóta viszont 3 évente újabb (Bajnai, Orbán).

folytatás

4. Az előzményeket is vizsgálva a mostani a 2006-os csomagra hasonlít legjobban (mivel főleg korábbi expanziós döntések következménye). A másik két esetben a GDP beszakadása a fő (Bajnai) vagy a legerősebb ok (Bokros).
5. Gyurcsány egy korábbi szélesen szétterülő túl-elosztást korigált vissza nagyrészt a korábbi kedvezményezettektől véve vissza, Orbánnál viszont a szűk körű kedvezményezettek kedvezménye a kiigazítás után jórészt megmarad (sőt később tovább nő).
6. A mostani csomag összetétele is leginkább a Gyurcsány csomagéra hasonlít: 2012-ben többségi az adóemelések és a fűnyírós kiadáscsökkentés révén elért kiigazítás.
7. A mostani formailag a leginkább előre tervezett nagy restriktció: a rendes éves költségvetéssel indul, háromnegyed éve bejelentették. (Igazából nem az.)

Az államháztartás fő jellemzői 2005,2008-2012

(a GDP százalékában, az EU Bizottság adatai 2011 október)

	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Adóközpontosítás	37,4	40,3	40,1	37,7	36	38,6
Egyéb folyó és tőkejövedelem	4,7	5,2	6,8	7,4	16,2	7,4
Elsődleges folyó kiadások	40,6	40,9	42,4	40,7	39,6	39,1
Kamatkiadások	4,1	4,2	4,7	4,1	3,9	3,9
Tőkekiadások	5,4	4,1	4,3	4,6	5,1	5,8
Strukturális egyenleg	-8,7	-4,5	-2,3	-3,8	-5	-2,6
ESA egyenleg	-7,9	-3,7	-4,6	-4,2	3,6	-2,8

Két költségvetési kiigazítás fő jellemzőinek összehasonlítása (egyenlegjavulás a GDP százalékában)

	2005/2008	2011/2012
Adóközpontosítás	2,9	2,6
Elsődleges folyó kiadások	-0,3	0,5
Kamatkiadások	-0,1	0
Tőkekiadások	1,1	-0,7
Strukturális egyenleg	4,2	2,4

II. A 2012-es költségvetés fő jellemzői

1. Helyes felismerés, hogy 3% alatti hiány kell, strukturálisan is.
2. Eredetileg a Széll Kálmán tervre, strukturális intézkedésekre épült. Később megfejelték a konvergencia programban jelentős kiadási takarékosággal (bérek, dologi kiadások fagyasztása). Miután mindez nem volt elég adóemelések jöttek elő, áfa, tb. járulék, eva, adójóváírás kivezetése, kisadók szaporítása, az szja szuperbruttó kivezetése részleges.
2. A cél helyes, de az eszközrendszer csalódást kelt.

Okok:

- Reformok előkészítése, megvalósítása nem halad megfelelően. Széll Kálmán terv eleve féloldalas, transferekre koncentrált. Az intézményi reformokra vonatkozó részleteiben is kidolgozott koncepció nem látszik és ezért 2012-re ezekből a reformokból kevés megtakarítás jön.
- Széll Kálmán terv eleve optimista volt az elérhető megtakarításokat tekintve. Rokkant nyugdíjak ügye csak most kezdődik, de a várt megtakarítás irreális. A Munkaerőpiaci Alapnál nem számoltak a közel 70 milliárd forintos többletkiadással a megnövekvő közmunkákra. A közlekedési vállalatoknál nem történt semmi érdemi. EU előrejelzése: nettó megtakarítás 2012-ben a tervtől a GDP 1.25 %-a. 2013-as cél is is kétséges (pl. nem lesz elektromos útdíj/ 100 md forint kiesés)
- A gazdasági növekedési kilátások egyre romlanak. Ez persze részben globális folyamat, de a magyar gazdaságpolitika is jelentősen hozzájárult ehhez. De nem az export lassulása ássa alá főleg az államháztartás bevételeit.

3. A költségvetési javaslat fő számszerű jellemzői

3.1. Az államháztartás bevételeinek és kiadásainak változása 2011-2012(EU előrejelzés, ESA , md forint)

Adóbevételek növekedése	+ 1222
Egyéb folyó bevételek :	+ 43
Elsődleges folyó kiadások:	+364
Tőkekiadások	+273
Kamatkiadások:	+ 54
Tőketranszfer*:	+347
Magdeficit* javulása	+ 921

*Nyugdíjpénztári vagyonátadás nélkül

3.2. Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásai, 2010, 2012 (milliárd forint)

	2010	2012	Változás
Állami működés	2071	2068	3
Oktatás	1572	1499	-73
Egészségügy	1228	1179	-49
Társadalombiztosítás	4684	4796	112
Lakás	452	410	-42
Kultúra, stb.	387	413	26
Gazdasági	1931	2301	370
Államadósság	1146	1129	-17
	13471	13795	330
Tartalékok, egyéb	69	472	403

Forrás: Költségvetési törvényjavaslat 2012

3.3. Az államháztartás konszolidált kiadásainak változása 2010 és 2012 között (pénzforgalmi szemlélet, mrd forint)

Folyó kiadások	+110
Tőkejellegű kiadások	+149
Tartalékok, egyéb	+467

Forrás: 2012 évi költségvetési törvényjavaslat

4. A 2012-es költségvetési restriktió számszerű jellemzése az EU előrejelzés szerint

- a/ Magdeficit 6% felett 2011-ben. A tavalyi törvénybe foglalt SZJA csökkentéssel ez 7% fölé nőne. A költségvetési tervezet több mint 4% intézkedést tartalmaz, így a tervezett deficit 2,5%.
- b/ Az intézkedésekből 1,5% a bruttó megtakarítás a Széll Kálmán tervből, 1,25% a konvergencia programban bejelentett szigorítás, 2% új bevételnövelő adóintézkedés, 0,5% további kiadáscsökkentő lépés, 1% kiadásnövelő lépés (bérkompenzáció, közmunkák).

5. A 2012-es költségvetés makro-hatásai

1. Erősen restriktív jellegénél fogva csökkenti a keresletet és ezzel a gazdaságot recesszióba fordítja. A „magdeficit” a GDP mintegy 3%-ával csökken, a „szívás” erős.
2. Leginkább a lakosságnál (áfa és járulék emelés, adójóváírás kivezetés, transzferek megkurtítása ill. be-fagyasztása) drámai a hatás, amit a szuper bruttó részbeni kivezetés csak picit enyhít. A lakossági adóteher emelkedést nagy arányban a vállalkozásokkal kívánják átvállaltatni, így ez részben tovább húzódik. A fő restriktív tendencián belül a növekvő mértékű EU támogatás viszont élénkítő.
3. Az adóváltozások a gazdaság szürkülését mozdíthatják elő.

III. Az ESA államadósság pályája

1. A folyó államháztartási hiány csak a maastrichti államadósság egyik tényezője. Minden egyebet változatlanul tekintve a GDP folyó áras növekedésétől függ mekkora hiány kell az adósságmutató csökkenéséhez.

A költségvetés a folyó áras GDP növekedésre 4,1%-ot számol, az EU 4,6%-ot. Ha viszont nem 0,5% hanem -1% a reál GDP, akkor a folyó áras GDP növekedés sem lehet 3%-nál több. Ekkor legfeljebb 2,5%-os folyó hiány lehet az adósság növekedés elkerüléséhez !!!

folytatás

2. Az államháztartási devizaadósság a forint leértékelődése miatt nőtt, ezért 80 % feletti adósságráta lesz idén is. Ez az átértékelődési veszteség még nem végleges, ha sikerül refinanszírozni a lejáró deviza hiteleket. Később ha a forint erősödik, elvileg visszanyerhető (a deviza kamattöbblet nem).

	2011	2012
EU előrejelzés:	75,9	76,5
OECD előrejelzés	84	85

folytatás

3. Elvileg a kincstári pénzeszámla állomány (ill. a tőkevagyon értékesítéséből ide folyó pénz) felhasználásával is csökken az adósságráta.

Az átkerült nyugdíjpénztári vagyonból (a GDP arányában) adósságcsökkentésre fordítottak közel 5%-ot, átutalnak az év végéig a folyó költségvetésbe 1,9%-ot, vagyis maradhat kb. 3% (de ennek nagyobb része most csak jelentős veszteséggel értékesíthető).

Ugyanakkor a KESZ állomány vészesen csökken.

IV. A költségvetési hiánycél elérhetősége

1. Célt tekintve inkább 2,5% a valószínűbb az IMF megállapodásban! (De sem az IMF, sem a hitelminősítők, sem a befektetők nem tekinthetők automatának, azaz nem csak a hiány mértéke számít!!!!)
2. Bevételeknél a GDP és az infláció látszólag a fő bizonytalanság. De leginkább a bérfolyamlat és a fogyasztás alakulása, ami most eltér a GDP dinamikától. A szürkülés, illetve az adóelkerülés komoly kieséseket okozhat. Számos kisadót is felülterveztek.
3. Kiadásoknál a kamatok (és az EU költségvetési hozzájárulás) jóval magasabbak lehetnek. Ezen felül költségvetési intézmények és fejezeti kezelésű előirányzatok, bérkompenzálás, közlekedési vállalatok és útfenntartás kiadásai túlfuthatnak.
4. Az EU előrejelzés a 200 milliárdos külön tartalék törlésével tartalmaz 2,8%-ot, de ez könnyen 3% fölé csúszhat. OECD előrejelzés 3,4%!
5. További intézkedésekkel a 3% alatti deficit kijöhet, de a 2,5% már szokásos módszerekkel nehéz!!!

V. Újratervezés szakmai lehetőségei a költségvetési politikában

1. Adórendszerben : második SZJA kulcs, az értékesebb ingatlanok valamilyen adóztatása, környezetvédelmi adók erősítése/ különadók kivezetése, stb.
2. Valódi intézményi reformok amelyek szakmailag jobb és ugyanakkor olcsóbb működést is eredményeznek. Ebben a legfontosabb gyűjtőpont az önkormányzati reform lehetne, ami egészségügyet, közoktatást és közigazgatást is jelent.
3. A költségvetési döntés előkészítés normalizálása - kormányzati javaslatok, egyeztetések, szakmai viták, kiérlelt javaslatok parlamenti elfogadása. A Költségvetési Tanács a szaktörvényeket is véleményezze. Stb.
4. Egy a piac számára hiteles költségvetési és gazdaságpolitika leviszi a piaci kamatokat és az árfolyamot, azaz komoly kiadási megtakarítást és állami adósságállomány csökkenést hozna!!!